Ann. VI. Num. II.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

BIS IN MENSE PRODIT

Pretium annuae subnotationis, *ante solvendum,* est: in Italia Libellarum 10; ubique extra Italiam Lib. 15; M. 12; Sch. 12; Doll. 3; Rubl. 6; Flor. 7½.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis Lib. 0.50 pro *unoquoque centimetro quadrato*

Cuncta mittantur ad* ARISTIDEM LEONORI *equitem, commentarii VOX URBIS possessorem et administratorem

ROMA — Via Alessandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN RUSSIA		IN ANGLIA	IN CIVITATIBUS FOEDERATIS AMERICAE SEPTEMTR.	IN GERMANIA	IN CANADA
Apud GEBETHNER ET WOLF	Apud "KRONIKA RODZINNA"	Apud BURNS AND OATES	Apud FRIDERICUM PUSTET S. Sed. Ap. et S. Rit. Congr. Typ.	Apud FRIDERICUM PUSTET S. Sed. Ap. et S. Rit. Congr. Typ.	Apud LIBRAIRIE GRANGER FRÈRES
VARSAVIAE POLONORUM Rakowskie Przedmiescie, 15.	VARSAVIAE POLONORUM Krakowskie Przedmiescie, 6	LONDON W. 28, Orchard Street.	NEW YORK 52, Barclay Street. CINCINNATI 436, Main Street.	RATISBONAE in BAVARIA	MONTREAL 1699, Rue Notre-Dame.

RERUM INDEX

ROMAE

EX OFFICINA *PACIS*, PH. CUGGIANI

35, Via della Pace

MDCCCCIII

Ann. VI. | Romae, Idibus Ianuariis MDCCCCIII. | Num. II.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETIUM SUBNOTATIONIS:
In Italia: Lib. 10 — Ubique extra Italiam:
Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 ½.

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:
ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE - Via Alessandrina, 87.

ANNUS MDCCCCII.

Vilhelmus, Germanorum Caesar, cum sub fine an. MDCCCCI e Dantzigensi colloquio rediret, quod cum Nicolao Russorum Caesare habuerat, ea statuta esse solemniter declaravit, quae diuturnam pacem per Europam omnem tuto desponderent. Anni MDCCCCII vices, contra illos, qui regalia verba optima nimis aestimaverant, ea rei publicae gerendae ratione ac prudentia summa parta ostenderunt. Merita vero tribuenda maxime duplici foederi triplicique, contendentibus utrinque sociatis gentibus, ut, si quae lites ortae essent, mutua concordia, absque sanguinis effusione, componerentur. Idcirco triplex foedus esse innovatum Gallis haud displicuit; cum autem Bulowius cancellarius asperius forsan, quam par esset, de italis rebus diudicaret, ipse Vilhelmus humanitate sua intervenit Goethe poetae simulacro Romanae urbi dono dato. Amota itaque cuiusvis causa simultatis, Venetiis Italus rerum peregrinarum curator Germanusque cancellarius convenire simul potuere atque veteris foederis pactiones iterum renovare.

⁂

Pariter non sine omnium laetitia, dum Loubet, Gallorum magistratus summus, Cronsdtat ad portum Nicolaum Caesarem revisit, Vilhelmus Reval in portu paulo post eidem Caesari occurrit: mox Italorum rex ad utrumque Caesarem, Petropoli ad Russum, Postdamii autem ad Germanum accessit. His visitationibus hisque renovatis colloquiis ubique firmata pax, atque demonstrati satis civium animi ad eius consilia et artes undique inclinare. Augustam Taurinorum deinde alarum magistri quovis ex Europae exercitu convenientes rem pro sua parte melius edocuere, quod pariter obtinuerunt legati gentium omnium, qui tum Madriti ad Alfonsi regis, tum Londini ad Eduardi regno initiati solemnia interfuere.

⁂

Ceterum brevi facti sunt non vani neque immaturi huius concordiae fructus. Sinenses oras aemulatione gentium paullatim sublatas vicissim, tumultus sedatos, reliquas Europaeorum copias tandem revocatas vidimus. Interea, dum hinc Iaponii inde Angli ictum invicem foedus nuntiant, Galli atque Russi suam amicitiam certa lege sanciunt de Sinensibus finibus obtegendis, atque de Coreae provinciae libertate; Boerorum Anglorumque concordia pariter non sine felici auspicio, Batavico regno suffragante, ad unguem est restituta, eamque tam laeti coronaverunt eventus ut, dum occidit annus, Chamberlainius ille, quem totius belli auctorem principem omnes edixerunt, summis ovationibus Africae terram armis subactam perlustret.

⁂

De Turcarum imperii fatis ita cautum, ut seditiones Macedonum clam atque constanter instructae satis valide coercerentur, ut leges imperii iniquae vel obsoletae mitigarentur, ut christicolae regi infidelium subditi potioribus possent iuribus gaudere. Item hactenus gestum, ut Mauritani imperii civilia bella non everterent Europae pacem, atque uno animo ab Iberis, Gallis, Anglis Italisque statutum, ut modis omnibus erumpens ignis ipso in limine restingueretur.

⁂

In Americanis oris de Panamensi fovea excavanda ius placide addictum nordicis foederatis civibus; contentiones Argentinos inter atque Chilenses Anglus rex arbiter felicissime composuit; dum Argentini pariter cives atque Uruguay et Paraguay civitatum incolae de suis litibus arbitros perpetuos constituere; legatorum denique Americae universae conventus, in Mexicana republica habitus, Hagensis de pace coetus consilia conlatis suffragiis pro Americanis quoque terris rata habuit. Quare modo de Venezuelana contentione, deque sarciendis iniuriis ab Anglis seu a Germanis aliisque Europaeis populis acceptis, ipso Roosevelt septemtrionalis foederis praeside suadente, ad Hagenses iudices causa delata.

⁂

Attamen tot inter fauste composita tristes dies non defuerе, isque maxime quo perfidi sicarii opera, Leopoldi, Belgarum regis, vita in discrimen adducta est; incassum tamen, uti pariter Moscovitarum in urbe capite Trepowio, vigilum cohortium praefecto, contigit. Sipiaguinus contra, rerum domesticarum summus ibi curator, homicidae manu interfectus cecidit.

⁂

Summa publicarum rerum ita obiter revocata, quae sunt functo iam anno peracta, gaudium de pacifico tot quaestionum exitu sentimus omnes, atque augurandum simul ut novo quoque huic anno ineunti eosdem scalpere dies fastos concedatur. Hac enim favente domestica quiete, ut iam initum est, tempus spatiumque magistratibus summis dabitur domesticis necessitatibus praesertim afferendi remedia, ordinum civilium odia sedandi, iura pauperum aequa lance restituendi, ut novae humanitatis concordi conatu adventus comparetur.

P. Rossani.

EX SUECIA.

Perraro Sueciae nomen in commentario *Vox Urbis* legitur. Itaque mihi visum est res nonnullas, quae terram hanc septemtrionalem attingunt, narrare, praesertim cum mihi persuasum sit plerosque externorum hominum regnum tam parvum tamque pauper parum cognitum habere. Parvum regnum iure dixerim necne, haud scio; aream enim Sueciae, si quis emetiri voluerit, facile inveniet haud paucorum, quae in Europa sita sunt, regnorum non modo aequare, sed etiam longe superare. Ecquid tamen? Nam regio nostra desertorum plus habet locorum quam vel incolas, vel cultas terras.

Gloriae si quid Sueciae est, id neque ex natura loci, nec omnino ex praesentibus rebus, sed ex praeteritis temporibus petendum est. Tunc vero populum Suecanum iterum ac saepius cumulatum fuisse virtutis rerumque gestarum gloria, iam satis inter omnes constat. Ut exigua Boerorum gens hoc tempore iure laudatur, quippe quae per duos fere annos et dimidium suam contra potentissimum Britanniae imperium defenderit libertatem, sic etiam elatiore animo Suecanorum rarus atque dispersus populus potest repetere memoriam gravissimorum, quae per totum ferme post nat. Chr. saeculum decimum septimum atque ineunte saeculo duodevicesimo gerebat bellorum, non adversus hostem unum, sed saepe contra plures simul, eosque viribus superiores. Quibus ex bellis Suecia denique excessit, servata quidem bellica gloria, sed tamen sanguine de plurimis mortiferis vulneribus affatim manante, atque adeo decurtatis membris, ut postea vix duae regni partes restarent. Ac postquam primo decennio saeculi undevicesimi reliquias Finlandiae amisimus, nunc iam vix dimidium veterum regni finium nobis superest.

SOCIIS MONITUM.

Sociis pluribus morem gerentes idib. Novembr. an. MDCCCCII apud Commentarii *Vox Urbis* administratorem officium instituimus, quod de negotiis Ecclesiasticis sit; de expediendis scilicet rationibus omnibus, quae apud Romanae Ecclesiae « Congregationes » aguntur.

Itaque si quis procuratione nostra uti velit, profecto temperantiam in pretio, studium atque alacritatem in opere inveniet.

Rursus ipse Carolus Denina acerrimos Iosephi Barettii aculeos, illius scilicet supremi elegantiarum italicarum magistri huiusce aetatis, est passus, quicum de magisterio litteris italicis in maximo Taurinensi Athenaeo tradendis decertaverat, et superior discesserat. Quam quidem iniuriam iniquo animo Barettius ferens, aemulum victorem perpetuis est deinde molestiis pravisque iudiciis insectatus, eum acerbissime incusans tamquam otiosum verborum et sententiarum aucupem.

Hinc illae crebrae in eum reprehensiones et querimoniae, quibus bilem suam quodammodo effundit, quaeque atrocem pene dixerim, colorem suis operibus inducunt, hinc denique genus illud dicendi, nervosum, pressum, argutum, quo Subalpini Aristarchi ingenium maxime laudatur.

Iamvero tunc novae illae res, quae Europae populos agitabant, aderant, quae omnium ferme imperiorum quietem perturbabant: quae quidem novandi libido et opinionum perversitates veterum sapientiam ad perniciem deducere videbantur.

Franzinius vero, mente forte reputans, quae olim Aligherius in Carmine suo secundo sapienter conscripserat:

E qual più a gradire oltre si mette
Non vede più dall'uno all'altro stile, (1)

unus Italorum ingeniorum decus sustinere ratus, omnibus paratus periculis, ad recentiorum scholarum rationem amplectendam induci minime potuit.

Subalpinus.

DE AEDIUM ALTITUDINE APUD ANTIQUOS.

Inter omnes constat, quas aedes Romae una eademque gens incolebat « domus » nomine distingui, quae contra, ambitu maiore, in multas dividerentur domus, eas « insulas » appellari, viis undique circum amplexantibus: huiusmodi aedium qua aetate Urbis pomerium latissime patuit, quadraginta ad millia numeratae sunt, domuum autem fere bis mille.

Atqui Tarquinios usque ad reges notum est casas tantummodo Quirites habuisse contextas sarmentis: serius autem testaceis lateribus muri exstrui coeperunt. Paulatim immo additis desuper contignationibus, pauperum praesertim familiis cubicula parata sunt, ubi plebs misera conglobata pessime plerumque habitaret. Cum autem parum solidis passim fundamentis initerentur, inundante Tiberi saepe insulae corruebant.

Decies centena millia incolarum civitate dinumerante, vix bis centum millia domus incolebant, cum reliqui pauperes plerumque in insulas sese recepissent. Locationum pretium tunc temporis a bis mille annuis sestertiis ad triginta millia augebatur: qui praeerat insulae locandae « insularius » dicebatur.

Insulae hae aedium omnium altissimae erant, quod Seneca, Cicero atque Rutilius Lupus nonnumquam conquesti sunt; eaque immo habebatur altitudo, quae constitutas hodie ad rem leges longe praetergressa sit: nulla enim mora, ne nimis domus culmina excrescerent legibus statuta est nisi Augusto imperante: tunc constitutum ne septuaginta pedum altitudinem aedium facies excederet, quae viae immineret.

Spoponderat quidem Augustus Caesar, nimio quidem vocis hiatu, se marmoream urbem relicturum, quam lateritiam accepisset; at Nero revera emendator urbis atque corrector exstitit, qui immisso heic vel illic igne, decem ex quatuordecim Urbis regionibus abolevit. Per fumantes ruinas mox novae viae deductae, novaque fora, atque vetitum ne privatorum domus altitudo duplicatam viarum latitudinem excederet. Item edictum ut porticus ubique surgerent, qui et a pluvia et a sole transeuntes tuerentur; ne lacunaria lignea essent, ut denique unaquaeque domus ex omni parte libera exstrueretur. Traianus imperator postmodum lege statuit, ne sexaginta pedum altitudinem tecta vincerent. Verum de atriis internis, deque posteriore aedium facie nil unquam cautum, quae certo certius longe maxime excreverunt semper. Martiale auctore discimus egeno cuidam sibi proximo ducentos gradus conscendendos esse, ut ad suum cubiculum perveniret. Iuvenalis enarrat incendium ad tertiam iam contignationem elatum, supremos insulae incolas prorsus adhuc ignorasse. Non inde mirum Tertullianum caelestibus totidem regionibus domuum contignationes aequasse; atque inscriptionem anno MDCCCXIX repertam de quadam Sertoriana domo revelasse (1) tabernas decem in solo continere, desuper autem contignationes superimpositas sex.

Etsi tamen leges de re innovarentur, cum de futuris tantum aedificiis formam lex iuberet, aedes passim manserunt plus quam centum pedes elatae, quae viis imminerent non amplius quam viginti pedum in latitudinem patentibus. Iure inde asserebat Plinius domuum altitudine ceteras urbes Romam superare, atque Iuvenalis sublimem esse dicebat ex fenestris prospectum.

Ceterum aliae quoque antiquitatis urbes simili domuum altitudine efferebantur: Palepolitanae domus iuxta Philostratum ad quatuor vel quinque contignationes extollebant tecta, Babylonica aedificia eadem altitudine erecta Herodotus narrat, Appianus Carthaginensium domos memorat ad sextam usque contignationem sublimes, Diodorus Siculus Motyae urbis describit aedes octavam quoque attingentes, Zeno imperator, Leonis praedecessoris sui legem revocans, Tyri domus non ultra viginti pedes altitudine verticem efferri permisit, si quae post incendium aedificarentur; idem viarum intervallum interesse voluit: ad ultimum quominus incolae propinquo maris visus interciperetur prohibuit.

Contra nobilium gentium domus unam vix contignationem super viam extollebant, si imperiales aedes excipias; Caii enim Caligulae nova domus per latus Palatini collis septemtrionale producta septuaginta iam pedum altitudine, Viae novae subiacenti imminebat, etsi via haec vix ad sex pedes pateret: Septimii Severi autem aedes super Triumphali Via octoginta pedum altitudinem attingebant.

Altissima pariter aedificia publica erant: Solis templum ab Aureliano, post captam Palmiram urbem in Quirinali colle positum, columnis innitebatur vigintiquinque pedes altis.

Hactenus dicta ex scriptoribus excerpta sunt; ex insularum enim ruderibus quae supersunt, earum altitudinem dimetiri fas iam non fuisset. Sertorianae insulae, quam supra memoravimus, vix duo tabernarum ostia supersunt, Bononianae contra reliquus non est nisi puteus medio in atrio effossus. Addendum vero Taciti testimonium, qui cum narrat de Vitellii fautoribus Capitolii arcem obsidentes, quo Titi Vespasiani milites confugerant, domuum tecta describit eo usque altitudinis emergentia, ut peristilium Capitolini templi Iovi Optimo Maximo sacri attingerent: ceterum ad pedem Capitolinae arcis, insulae cuiusdam rudera supersunt, unde ipsum arcis Capitolinae verticem eam adaequasse facile arguitur.

Ut autem maiores quodammodo culpa purgemus ob domus tantae altitudinis aedificatas, duo memoranda praesertim: primum quidem in meridionalis Europae regionibus, per adumbratas vias commodiorem transitum, quam sub solis torridi radiis effici; alterum, ne nimia latitudo urbis magis magisque diffunderetur ea aetate qua nulli erant, quos hodie adhibemus, acti vapore aut electride vehiculi, plebem urbis per medias regiones pluribus domuum contignationibus plerumque colligandam maiores cavisse.

I. A.

PUERORUM LUSUS

CADENTE NIVE.

Vides ut alto candida tegmine
Tellus iuventam per fora, per vias
Invitat ad bellum iocosum,
Dum facili parat arma tactu?
Nam prona ludos arripere obvios
Imberbis aetas, aemula ad invicem
Ut signa conflictus propinqui
Edit ovans animosa voces.
Deproeliantes vidimus hostium
Globo phalanges ludere missili!
En grandinem effuse pluentem
Artifici iaculantur astu.
Nova arma dextris arripientibus
Labore nullo suppeditat solum,
Nec frigus arcet bellicosis
Quando animi incaluere curis.
Fervet tumultus, nec bene dirigit
Utrimque pubes arma reciproca;
Tegunt phalanges dimicantes
Qui nivei eiiciuntur orbes.
Sed dum dealbant in medio aera
Ipsos refrictu vidimus obvio
Illidi et hinc fragmenta labi,
Quae tenues imitantur imbres.
Plures in hostem perveniunt globi,
Et ora pingunt non sine noxio
Vel pectus ictu, aut impotenti
Ante pedes cecidere iactu.
Ebullientem vidimus undique
Volare nubem vorticis impetu,
Ut turbo crescit pertinaci
Concutiens nemora alta motu.
Deliberato Marte ferocius
Dum spissa strages agmina fulminant
Disparuere, et laeta causas
Turba novis petiit cachinnis.

E. De Azevedo.

(1) *Purg.*, XXIV.

(1) Cfr. scriptum Rodulphi Lanciani in comm. *North American Review.* mense iunio, an. MDCCCXCVI.

Republica ita detrusa ex pristino magnitudinis potentiaeque statu in conditionem longe inferiorem atque tenuiorem, Suethica natio, quae quondam fuit bellicosissima, sensim mutata est in populum pacis omnino amantem, qui nihil carius habeat quam ut, pace servata, totum se dedat humanitatis negotiis persequendis. Cuius studii atque laboris nullo modo abfuerunt fructus, quos non tam in elegantissima paucorum hominum eruditorum doctrina cernere licet, quam in eo quod vix inveniatur in republica, vel ruri vel in oppidis, quisquam, ne infimae quidem conditionis homo, qui litteras omnino nesciat. Adeo pervulgatae sunt inter omnes et ars legendi scribendique, et ceterarum rerum, quae in elementis versantur, cognitio. Id tamen dolendum, morum excultionem neque semper nec ubique tantos eruditionis progressus aequavisse, sed multos veteris ferocitatis inhumanitatisque impetus semel atque iterum in lucem prodire.

Suecia tamen, quamquam rebus externis potentiorum imperiorum nullo modo cupit implicari, nequit tamen a curis rerum publicarum libera manere. Immo vero et extra et intra sunt curae, de quibus aliquid scribere operae pretium est.

Ut ubique terrarum, ita in Suecia partes esse partiumque contentiones necesse est. Partibus negotium dat maxime hoc tempore quaestio de pari omnium civium suffragio, quae iam diu disceptata nondum soluta est. Hoc suffragium alii, ut fieri solet, laudibus extollunt, suspectum habent alii: illi putant par omnium civium ius populo cuique suo suffragio creandi allaturum esse certum contra omnes ferme reipublicae calamitates auxilium; hi, digito monstrantes eas, quae secundum hanc legem constitutae sunt, civitates, exhortantur, ut tanta in re omne genus cautionis adhibeatur.

Neque vero civilium tantum, sed etiam externarum rerum cura molestiaque animi nostri hoc tempore afficiuntur.

Habet Norvegia, fraternum nostrum, ut dicunt, regnum, cum Suecia ita coniuncta atque consociata, ut ambae gentes, uni eidemque regi obtemperantes, unum quasi corpus sint, quatenus externis cum populis implicentur negotiis. Sed tamen suis utraque legibus institutisque utitur, ut nihil nisi regem atque res externas habeant simul communia. Iamvero externae res, exclusis administris Norvegicis, a solo administro Suecano procurantur. Hanc rerum conditionem sibi satis dedecoris afferre putat Norvegia; quam ob rem iam pridem summae nititur rei, ut per suos ipsa administros quae ad se pertinent gerat res externas. Quod Norvegiae studium discordiam haud parvam distractionemque concitavit duos inter populos fratres, siquidem Suecanis non videtur esse dubium, quin prorsus solvatur ea, quae nunc est, regnorum unio, si Norvegia id, quod adeo vehementer studuerit, assecuta sit. Quomodo fieri possit, ut simultates, quae ita actae sint Sueciam inter Norvegiamque, componantur, etiam nunc incertum est. Manifestum vero apparet, Norvegiam nunc bona in spe esse fore ut prospere eveniat id, quod animus appetit; propterea quod Suecia, utpote quae, ne finitimus ab oriente aggrediatur hostis, perpetuo timeat, non possit non sibi conciliare Norvegiae animum, ut non tantum a tergo tuta sit, sed etiam socium habeat fidelem, quum in hostem ab oriente incursantem signa convertantur. Quem incursum multae res proximis his temporibus visae sunt portendere. Itaque Suecia, quamvis cultoribus infrequens et pauper, nihil intermittit, ut rem suam militarem quam optime constituat, ne superveniat repentina dies illa, quae aterrima sane nobis erit, si iam satis atri dies sunt magnis in Sueciae partibus. Proxima enim aestas fuit admodum frigida et aquosa, apud septemtrionales oras praecipue, ubi inde tanta terrae infecunditas incidit in colonos, ut neque pabulum cicuribus bestiis, nec hominibus frumentum percipi potuerit. Quibus igitur provinciis extremam famem imminere, facile intelligitur; quin etiam signa iam iam ostenduntur, cum maiorem pecorum partem occidere coloni coacti sint, utpote quibus alimenta suppeditare nequeant. Quam ob rem ceterae Sueciae provinciae omni ope contendunt et conniuntur, ut pecuniam, nutrimenti omne genus colligant atque ad miseros cives circa poli circulum habitantibus, mittant. Sed tamen omnis civium et gubernii nostri conatus impar tot miseriis sublevandis evadet; oportet ut exteri omnes populi miserrimae nostrae plebis in auxilium veniant. Hic sane, mi lector, ubicunque terrarum et gentium tuum habes domicilium, datur tuae misericordiae atque beneficentiae locus. Tu qui nullo non die corpus et cibo satias et foculo foves, pauperibus colonis Suecanis, qui mediis in nivibus esuriunt, pro tuis fortunis stipem conferens, consulito! Est Holmiae, in urbe regni capite, collegium delectorum virorum, quibus cura inopiae Naulandicae sublevandae a rege commissa est; ad id nulla interposita mora, obolum tuum, quodcumque est, mittas!...

Bollnas.

DONATUS JANSON.

DE LATINA ELOQUENTIA

IN ARCHIGYMNASIO TAURINENSI (1).

Post Dominici Chionii obitum latinam eloquentiam tradidit apud nos Iophredus Franzinius Salutiensis. Hic iam antea inter decuriales doctores Regii Athenaei accitus, sapientia et poetica facultate praeditus, multa tum italice, tum latine volumina conscripsit, in quibus mira orationis venustas et munditiés artificio quodam et varietate distincta spectatur.

Graecis et latinis litteris eruditus, docte studiosis dicendi liberalem adhibuit disciplinam, atque ut sermoni Romano antiquus constaret nitor, praeceptis plurimum, exemplis maxime fecit. Vel in subitis scholae dictionibus, ita disertus habebatur, ut, si prodiret in publicum, diligenter in utroque sermone eloquens, « pudore, – (ut cuiusdam scriptoris verba mutuer) – cum moderatissimis, abstinentia cum innocentibus certaret ».

Hoc quoque nomine in primis laudandus, quod in disciplina tradenda atque in libris evulgandis, omnes curas et cogitationes illuc fideliter contulit ut Subalpina soboles severissimis doctrinarum studiis iuxta ac bonis artibus perinde excoleretur.

(1) Cfr. an. V, num. XXIII.

Fuere tamen qui hunc nostrum reprehenderent, quod in Cicerone defixus, quem semper prae oculis habuit, et antiquitati unice deditus, recentiora negligeret, quasi ineptus eloquentiae magister.

Ex eius schola, aiebant, viri latinis litteris leviter instructi atque recentiore doctrina vacui, elegantioribus dictionibus et sententiolis aucupandis omnino intenti egredientur, ieiuni exstituri sapientia, qui, verborum lasciviis contenti, ad germanam eloquentiam numquam adsurgant.

Inique illos quidem facere hi pauculi versus confirmabunt, quibus ipse musam sibi facilem adprecatur in carmine, quod Regiis sponsis dicatum in vulgus gratulabundus edidit:

O quae Castalias circum colluditis undas,
Pierides, laudesque Deûm, regumque, ducumque,
Ab Iove natorum clarissima facta canentes;
Si quando vestrum perculsus amore sacerdos,
Templa adii, et sacris cumulavi altaria donis,
Huc agite, et facilem votis advertite mentem!

Mirum tamen quantum eius exemplo mature scribentibus scrupulus iniciebatur, ne quid in verbis offenderent, eorumque impetus retardabatur, quos adeo satis puros dixeris, sed parum solutos et depictos.

Eius autem italice scribendi ratio, naturalis atque elegantior, satis fluens aequabiliter tibi omnibusque facile erit probabilis; adeo lectores ad se tenet ac lepide allicit.

Iterum meminisse iuvabit, duos fuisse illa tempestate tantummodo apud nos eloquentiae doctores, quos studiosi per triennium audirent. Quam quidem rem cachinnis fortasse accipient recentiores nostri homines, qui temporis transacti ignorantiam fastidiose aspernati, perpetuis laudibus praesentem sapientiam ad caelum conferunt. At ipsi, in excessum profecti, discentium animos in multa eademque diversa distractos, nimio rerum pondere obruunt.

Placet hic obiter Carolum Deninam memorare, qui hac ipsa aetate cum Franzinio rem agebat, atque italicam eloquentiam tradens, ita scholam suam erexit, ut ex illa multi egregii viri prodierint.

Ipse procul dubio erit praestantissimus omnium habendus, qui usque ad illa tempora eloquentiam in Taurinensi Archigymnasio tradidissent. Siquidem acerrimo ingenio donatus, idemque laboris patientissimus, illam sibi doctrinam comparavit, ex qua sententiarum et verborum copia efflorescit. Quare verissime de Denina scripsit Carolus Boucheronus: « Primus doctrinae suae alumnos a verborum angustiis in medias res deduxit; primus historiam uberius audentiusque tractavit » (1).

Ad haec, totus ad severitatem compositus, magnas de litteris inimicitias cum Franzinio exercuit, quem acerbius omnino perstrinxit, seque pugnacem ac vehementem praestitit. Franzinius enim, huiusce iudicio, totus in Cicerone, ab eius scribendi ratione, ne transversum quidem digitum, abripi patiebatur, et plus aequo veteribus quasi addictus et consecratus, repentinam eamdemque audentiorem litterarum formam perpetuo convicio improbabat.

(1) Cfr. BOUCHERON, *De Thoma Valpergo Calusio.* Taurini, MDCCCXXIII.

deinde S. Silvestri basilica atque condito ibi fonte certa via ut communicaret Pontifices curarunt. Atque huic quoque loco versiculi referendi qui in *Verdunensi Silloge*, post martyrum in coemeterio Priscillae quiescentium epitaphia, exemplata leguntur prouti sequitur:

25. *Isti versiculi sunt scripti ad fontes.*

Sumite perpetuam sancto de gurgite vitam
Cursus hic est fidei mors ubi sola perit
Roborat hic animos divino fonte lavacrum
Et dum membra madent mens solidatur aquis
Auxit apostolicae geminatum sedis honorem
Christus (et) ad coelos hanc dedit esse viam
Nam cui syderei commisit limina regni
Hic habet in templis altera claustra poli.

26. *Isti versiculi scripti sunt ubi pontifex consignat infantes.*

Istic insontes caelesti (f)lumine lotas
Pastoris summi dextera signat oves
Huc undis generate veni quo Sanctus ad unum
Spiritus ut capias te sua dona vocat
Te cruce suscepta mundi vitare procellas
Disce magis monitus hac ratione loci.

Atqui si ad rationem *Syllogis* intendamus, cum peregrinus, qui eam collegit, monumenta peragret eorumque inscriptiones transcribat, verisimile videtur carmina haec, nulla animadversione distincta, ac statim relata post memorias Sanctorum in coemeterio Sancti Silvestri, – id est Priscillae, – conditorum, non aliu sed ex ipso coemeterio deprompta esse, eoque magis, quia in iis quae sequuntur non aliter ac in iis quae praecesserunt varia loca seiunctim distinguantur.

Erant haec igitur forte ad absidem inscripta (1), unde aditus (2) ad aquae piscinam (3) patebat. Praeterea sunt per murum cubiculi omnem, – ubicumque figmentum adhuc exstat –, cruces centum et amplius, manibus aut ferro sculptae, quae palam ostendunt pariter locum veneratissimum peregrinis, cuius ad limina sacrosanctum baptismatis lavacrum neophytae

(1) In forma quam damus B litera designat.
(2) Lit. C.
(3) Lit. D.

Imago Deiparae antiquissima in coemeterio Priscillae exstans.

Christi accipiebant. Revocant haec immo in mentem illud in gestis Liberii Pontificis enarratum, quem Constantius imperator iussit « extra civitatem habitare »; « habitabat autem ab Urbe Roma milliario tertio quasi exul in cymiterio Novellae via Salaria. Veniens autem dies Paschae vocavit universos presbyteros cives Romanos et diaconos et sedit in cymiterio... », atque quatuor millia usque neophytarum baptizavit; reique ratio potissima a scriptore gestorum adducitur haec: « Erat enim ibi non longe a cymiterio Novellae cymiterium Ostrianus (sic) ubi Petrus Apostolus baptizavit » (1).

Etsi vero fides danda haud sit gestorum assertioni, ex propinquitate tamen Ostriani coemeterii hinc quoque Apostoli memoriae revocantur, et, scriptore arguente, inducunt ferme non sine iure hunc quoque ad fontem Beatum Petrum baptizasse.

Quidquid vero fuerit, Marucchius gravibus argumentis rem suam tuetur, et ad eius librum delegamus, qui eam penitus cognoscere cupiat (2). Nobis sufficiat eius mentionem fecisse ne socios lateret, locum iam tot Apostoli vestigiis et memoriis prae ceteris suburbii insignem, novo decore novoque pretio recentibus effossionibus esse cumulatum.

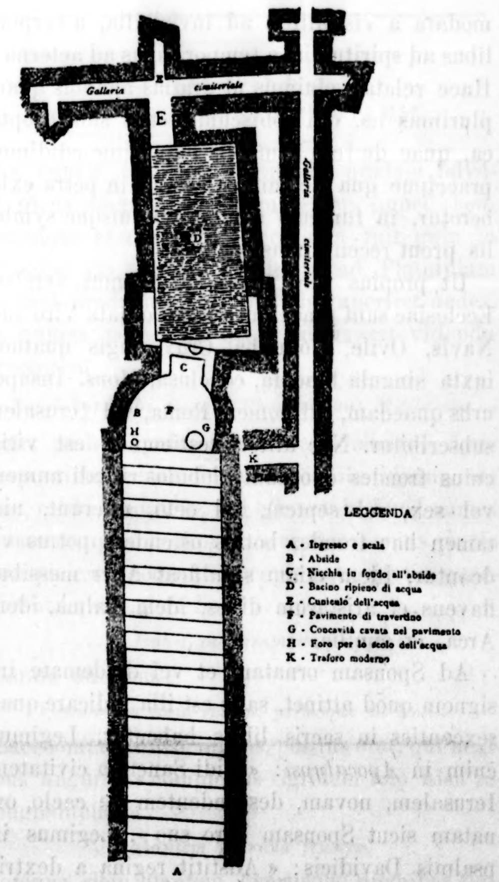
ROMANUS.

DE SYMBOLIS

CIRCA DEI ECCLESIAM ET DEIPARAM.

BREVITATI indulgemus potius quam disciplinae, dum symbolis, quibus Christus ostenditur, finem imponimus nostro opere declarandis (3). Quemadmodum enim, ut Hieronymus Maximus, ni fallor, ait: « Filius Dei ubique inseminatus est in Scripturis Sanctis »; sic in qualibet serie symbolorum sacrorum Filius Dei ubique inseminatus detegitur, si, Doctoris Augusti allegoria utar, Spiritus Bonus, si ros de caelo in mentem advenerit campos Lectionis Dominicae recolentem. Tunc « terra dabit fructum suum de rore caeli et de ubertate soli », « et valles abundabunt frumento, quod optimus Agricola, caelestis Pater, exiit seminare »; « frumentum autem Verbum Dei est », quod « caro factum est et habitavit in nobis ». Duplex autem nunc mentibus lectorum proponitur ordo symbolorum, alter qui Ecclesiam Dei significat Sponsam non habentem maculam neque rugam, quam sibi Agnus immaculatus et incontaminatus Christus acquisivit sanguine suo, alter qui Deiparam indicat gratia plenam, et omni labe carentem, ab initio et ante saecula deliciosam, iucundissimamque Creatori suo, qui Filium contemplari nequibat, quin apicem creationis universae, id est humanitatem sanctissimam Redemptoris futuram, consideraret. Quum autem caro Chri-

(1) *Acta Liberii et Damasi.* Cfr. MIGNE, *Patr. Lat.*, I. VIII, col. 1388-93.
(2) Cl. auctor non solum baptismi a Petro dati locum in coemeterio Priscillae recognosci debere putat, sed etiam sedis " ubi prius sedit Sanctus Petrus ".
(3) Cfr. an. V, num. XXIV.

Baptisterii forma in coemeterio Priscillae.

A. Aditus et scalae. — B. Absis. — C. Aedicula — D. Piscina. — E. Aquae cuniculus. — F. Pavimentum ex tiburtino lapide. — G. Cavum in pavimento exstructum. — H. Foramen ad aquae delapsum. — K. Via recens effossa.

sti sit caro Mariae, et necessitate naturae mater a filio sit inseparabilis, nec sine matre filius possit intelligi, hinc Deiparae ad apicem illa Sapientiae verba aptantur, quae dicunt: « Ego habito in consiliis principum », scilicet, Augustissimae Trinitatis dicentis: « faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram », et « cum Eo eram cuncta componens, et delectabar coram Eo omni tempore ». Iuberet quidem dignitas, ut antea de beatissimae Virginis symbolis hic loqueremur; at liceat opportunitatis gratia ordinem atterere, ut, quod tantae Matris est, in Purificationis eius festo exhibeamus, quasi obsequium Sanctissimo offerentes Nomini, quo maximus humano generi dignitatis cumulus accessit. Hic igitur locus omnis Ecclesiae implebitur symbolis, quae, nisi satis habeatur, resumemus, ubi de Maria dictum sit, nonnullis paginis ad argumentum omne absolvendum.

Imagines, quibus Ecclesia praefertur, plures habentur, ac de iis Melitona et Eucherium legere poteris. Nostrum non est indicare singula, sed causam symboli sensumque reconditum, qua exiguiori possumus brevitate, monstrare. Utilissima enim, Clemens Alexandrinus inquit in V *Stromatum*, utilissima symbolicae interpretationis forma ad res permultas; nam iuvat et ad rectam theologiam, et ad pietatem et ad demonstrativi generis orationes, et ad brevitatis denique exercitationem speciemenque sapientiae. Quae verba non modo probans, sed quodammodo augens Augustinus (*Epist. C*) scribit: « Siquae autem figurae similitudinem non tantum de caelo et de sideribus, sed etiam de inferiori creatura ducant ad dispensationem sacramentorum, eloquentia quaedam est doctrinae salutaris, movendo affectui discentium accom-

DE COEMETERIO PRISCILLAE

DEQUE NUPERRIMIS IN EO EFFOSSIONIBUS.

Assidua effossionum opera, quam tum diligens doctorum investigatio, tum pecunia non parva stimulant in rem conlata quotannis, effectum fauste, ut nova semper in dies ex christianorum coemeteriorum latebris monumenta eruerentur in lucem. Quae autem novissima recensentur, ea Priscillae « catacumbas »

« Fractio Panis ». - Muralis tabula in coemeterio Priscillae.

respiciunt, de quibus hodie notitiam sociis libenter praebemus, usi potissime libro his diebus a clarissimo viro Horatio Marucchi de re vulgato (1), atque scriptum illustrantes figuris, iisque magni momenti, quas editrix officina requirentibus nobis ultro obtulit.

✠

Ad Salariam viam quatuor hiasse ostia coemeteriorum vetera documenta tradunt, coemeterium Maximi sive Felicitae, coemeterium Trasonis atque Saturnini, coemeterium Iordanorum, denique coemeterium Priscillae, quod ex ipso titulo, pariterque ex historiarum documentis antiquissimum omnium coemeteriorum arguitur, quippe cui nomen a muliere illa datum matre Pudentis, qui, iuxta vetustissima per historicos tradita, Petrum in aedibus ad clivum Viminalis collis positis hospitio apud se recepit.

Huius in cuniculis multa condita corpora Sanctorum comperimus, inter quae Pudentianae atque Praxedis filiarum Pudentis exuviae, Aquilae et Priscae titularium domesticae Aventinensis aedis, Felicis atque Philippi, qui duo ex septem Sanctae Felicitae filiis Marco Aurelio imperante necati sunt; mox Crescentiani, atque Marcellini et Marcelli Pontificis Diocletiano imperatore martyrum. Sepulcra huiusmodi omnia, post Constantini pacem, in basilica coacta fuere, quae super coemeterii cryptis erecta est.

Coemeterii foveae aliae super alias excavatae sunt; verum in unaquaque contignatione cubicula exstant, quae animos ad se convertant. En sacellum, quod Graecum appellarunt, amplum satis ac figuris tum veteris tum novi testamenti decorum: est enim Theophaniae adoratio, Paralytico reddita sanitas, Susannae discrimen. EffICti pariter conspiciuntur pueri tres in camino ignis, Noe ab arca progrediens, Daniel in fovea leonum, Abrahami sacrificium, Lazari resurrectio: omnium autem maxime insignis parietalis tabula habetur, in facie praecipua absidis eminens, quam Wilpert primus edidit dato titulo « fractio panis », quippe sacerdotem exhibeat (Petrumne?) ac fideles simul cum eo ad fractionem panis discumbentes.

Huic proxima crypta est recens excavata, patens in nymphaei figuram, ita ut, cum superius Glabrionum Aciliorum late rus extenderetur, coniici possit eam ex nymphaeo ruris paulatim in locum coemeterii commutatam esse. Aediculae eius in parietibus ad signa ponenda patent quatuor (F litera in fig. notatis), aditus ad aedem tres (M. N. B.). Columna media in area surgebat ut lacunar sustentaret, cuius vix fundamentum marmoreum reliquum est (E); in facie super arcum et altare fenestra usque ad solum constructa luci dat viam (L), araeque ad latus stat columna (H), quae lucernarum lancem portabat. Eius ex ruinis lateres selecti praesertim duo, cuius alter haec in signo sculpta ferebat: L · CORNELI · PVPVL · | EPICRATE; quae arguunt ante Octaviani aetatem laterem effictum; alter vero: OP · DOL · EX · PR · AVG · N · POR · LICNIN; unde secundo exeunti saeculo tribuitur. Antiquissima itaque aedes, ubi forsan Marcellini Pontificis, Diocletiano imperatore martyris, quievere ossa; idque ex notitia libri Pontificalis, qui docet Marcellinum ad viam Salariam conditum « in coemeterio Priscillae iuxta corpus S. Crescentiani in cubiculo claro quod patet usque in hodiernum diem ». Iure vero cubiculum clarum animadverterant, quia ex effossa desuper per humi altitudinem fenestra lux influit multa, atque dies ubique collustrat.

✠

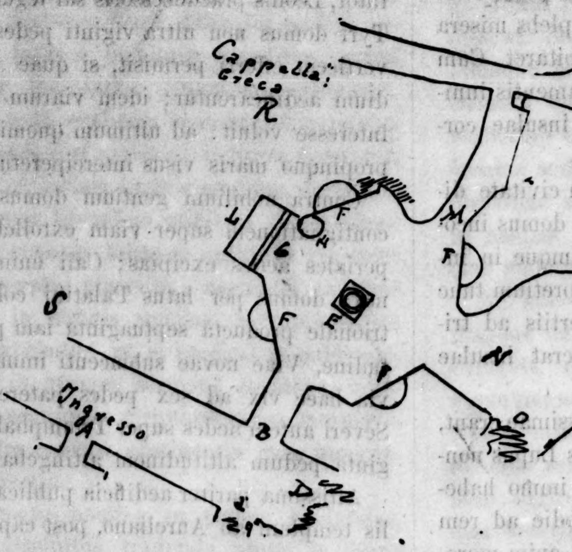
Modo hisce visitatis, in intimiores coemeterii latebras per cunicula progredientes, ad cubiculum perveniamus omnium forte celebratissimum.

Ibi enim in lacunari fictili opere insculpto *Bonus* eminet *Pastor*, cuius ad dexterum latus ea effigies Deiparae est, quam profecto omnium antiquissimam censent doctores. Maria Iesum ulnis gestans admovet ad ubera; stat eius ad latus vir, prophetae ferme figura, ita indigitans stellam altius fulgentem, ut Isaiae nomen illi convenire facile arguamus. Imago haec asserit cultum a secundo saltem saeculo renovatae salutis a christicolis Deiparae tributum.

Hoc vero post cubiculum insignes maxime loci in coemeterio duo esse noscuntur, foveae et sacellum ubi Aciliorum sepulcra posita sunt, qui domini cum essent superioris ruris, coemeterium effodiendum curavere: atque aquarum fons ille, vel piscina, quae veterum antiquitatum peritos in graves disputationes merito recens adduxit.

Aciliorum gentis locum fuisse lapidum fragmenta reperta in cella ostenderunt, quorum principem Acilium Glabrionem, qui una cum Traiano anno XCI consulatum gesserat, Dio Cassius narrat a Domitiano Caesare necatum eadem ob delicta quae mortem Flavio Clementi eiusque genti comparaverant, christianum nomen nimirum atque confessio. Sunt igitur lapidum inscriptionumve fragmenta plurima, vel graeco, vel latino idiomate inscripta, nominibus sacra Acilii Glabrionis filii, Acilii Valerii, Acilii Rufini, Claudii Acilii; Priscillae quoque cuiusdam, cuius nomine Priscilla matrona nobilis coemeterii fundatrix, memoratur.

Piscina duodecim abhinc annos rediit in lucem, eiusque memorias praesertim Horatius Marucchi investigavit, suspicatus Petri vestigium aliquod ibi esse inquirendum. Profecto baptisterium vetus ibi hiasse ipsa loci forma evincit; quod immo una cum superexstructa

Nova crypta in nymphaei figuram, anno MDCCCCII in Priscillae coemeterio effossa.

(1) Orazio Marucchi. *Guida del Cimitero di Priscilla*, contenente uno studio sulla primitiva Sede di San Pietro in Roma, con la pianta del cimitero e molte riproduzioni di monumenti. - Romae, edid. Desclée, Lefebvre et Soc., MCMIII.

nibus fuit, et in vallem descendens ruina magna colossum, quo regna terrae significabantur, contrivit, ac denique mons magnus est factus orbem terrarum occupans omnem, huc redit ut Ecclesia Montis imagine designetur. Ecclesia enim proeliante, Christus occupat orbem terrarum, reddente Illi per martyres suos sanguinem, quo ab Illo redempta est; et si historias perpexeris, facile intueberis Davidicum psalmum: « Dominus a dextris tuis confregit in die irae suae reges; iudicabit in nationibus, implebit ruinas, conquassabit capita in terra multorum ».

Quis, autem, ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius? « Innocens manibus et mundo corde ».

SENIOR.

TYPOTHETARUM IOCI

Illi, quibus est aliquis librorum usus, ex certa scientia probe norunt ea interdum a typothetis necopinata parari, ut Horatianum praestent illud:

Humano capiti cervicem pictor equinam
Iungere si velit, et varias inducere plumas,
Undique collatis membris, ut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne;
Spectatum admissi risum teneatis, amici?

Sic me audiisse memini de artifice quodam, qui, cum Sacrorum Librorum volumen ederet, paginas tali modo composuit, ut, post Evam matrem creatam arcae Noeticae fabricationem introducens, haec, peregrina sane, tradiderit: « Et aedificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam, in mulierem; et adduxit ad Adam (1)... Quinquaginta cubitorum latitudo, et triginta cubitorum altitudo illius » (2)!...

Sed quid antiqua commemoro? Nonne ipsi recens huius generis iocum in *Voce Urbis* animadvertistis in Franciscum Xaverium Reuss patratum? Qui, postquam aliquot carmina confecerit, cum in fasciculos ea redigere solitus sit familiaribus distribuendos, suum morem sequutus, officinae munus commisit circa nonnulla quae in commentario nostro edita erant, carmen addens, quod inscripsit *Fuga in Aegyptum* proxime vulgandum. Cum vero idibus Decembribus idem carmen commentarii formae committendum esset, ingeniosus typotheta noster ipsius primis strophis ultima addit odes Leoni PP. XIII dicatae, iamque apud nos (an. III, n. V), palam factae, praeloque committit; *Fuga in Aegyptum* carmen, idque integrum, hodie rursus nos dare cogens... Ignoscat clarus auctor; ignoscant socii, et valeant... et plaudant!

FORFEX.

FUGA IN AEGYPTUM

(Carmen FRANCISCI XAVERII REUSS).

« Hic sistamus iter: iam nitet Hesperus.
En sub rupe cava, cui cedrus imminet,
Opportuna quieti
Nocturnae penetralia. »

Haec in verba senex, qui pedes iverat,
Sponsam ponit humi, quam (pia pondera)
Cum lactente Puello
Mitis vexerat hinnulus.

(1) *Gen.*, II, 22.
(2) *Gen.*, IV, 15.

Illos hostis atrox egerat exsules
Herodes; profugis sed Pharaonica
Tellus, ut seniori
Iosepho, patet hospita.

Dormi, sacra Trias! tuta sub aegide
Supremae Triadis; tuta sub angeli
Ductu, quo monitore,
Oras tendis ad exteras.

Dormi; sique truces forte satellites
Herodis subeunt, hos aget in fugam
Latro, cui Paradisi
Pandet Golgotha ianuam. (1)

Dormi; nec placido lugubre quidpiam
Iumento timeas; herba famelico
Crevit; parque leonum,
Custos, pascua circuit.

Iam tu, diva Parens, ubere Filium
Nutri virgineo: gutta vel unica
Lactis lactea reddet
Antri saxa nigrantia.

Hoc olim niveum visere gestient
Antrum Christicolae, qui pia cautibus
Infigent, madefacta
Gratis fletibus, oscula. (2)

At dum lassa sopor corpora recreat,
Dum subridet agris luna silentibus,
Ros dum stillat, et aura
Dum mulcet levis arbores:

Vertex ille cedri, cuius in ambitu
Stat rupes, subito sidera tangere,
Et delapsa videtur
Caelis edere murmura.

Truncus, sidereo lumine fulgidus,
Succum purpureum, sanguinis aemulum,
Exsudat; canor una
Hic suavissimus insonat:

« Flecte ramos, Arbor alma,
Disce iam lentescere;
Quas dedit natura fibras
Duriores, exue;

Sterne mollem, dira passo,
Conditori lectulum.

Fructus ex te pendet, unde
Vita prodit mortuis;
Naufragis in te creatur
Arca, mergi nescia;
Exsules infers beatae,
Porta caeli, patriae. » (3)

Ut cantus siluit mysticus, illico
Erupit volucrum festa canentium
Vox; aurora parabat
Aethram tingere purpura.

Infans evigilat: qui sua, dormiens,
(Vivae more crucis) bina tetenderat
Ultro brachia, binas
Ultro in vulnera palmulas.

I, divine Puer, quo tua te rapit
In sontes homines fervida caritas!
Nili cresce sub oram;
Crescat copia sanguinis,

Quem fundes, ubi vix cedrus in asperas
Haec dissecta trabes, stabit in arduo,
Crux altissima, Monte,
Nobis unde patescere

Iussisti Superûm limina: limina
Terris clausa diu; nunc neque Magdalae
Interdicta dolenti,
Latroni neque supplici.

(1) Vetus apud Orientales fama refert, Dismam, alterum ex latronibus cum Christo in crucem actis, quem suorum quidem scelerum poenituit, olim sacrae Familiae in Aegyptum fugienti opem tulisse.

(2) In deserto tractu, qui inter Palaestinam atque Aegyptum iacet, ostenditur viatoribus specus in candenti rupe cavatus, qui a *Lactatione* nuncupatur.

(3) His similia, eodemque metro trochaico, cecinit de Cruce Christi Venantius H. Fortunatus. — Clar. F. W. Weber in suo carmine *Die Ruhe unter dem Baum*, inducit similiter Sacram Familiam sub arbore, de qua Crux Christi formaretur, acquiescentem.

SERPENTES

ET VENENA SERPENTIUM.

In URBEM, iam fere annus est, quidam adveniens, magnum carrorum agmen, impedimentorumque secum tulit, nec mora fuit quin in principe via, quae a Capitolio ad Flaminiam portam producitur, conducticias aperiret aedes, in quibus peregrina quae adduxerat videnda prostarent.

Laudabunt alii claram Rhodum, aut Mitilenem...

huic, proh singulares hominum indoles!, huic serpentium genus omne laudabile visum est; nec modo laudabile, sed etiam tale, quod omnes amarent, quod conspicere cuperent, cuius pretio conspiciendi potestatem copiamque pretio quaererent, quod..... Sed

..... trahit sua quemque voluptas.

Coram omnibus

Vestibulum ante ipsum, primoque in limine

Laocoonteus draco, ingens, positus erat, qui nexibus anguineis complexus tigridem toto nisu repugnantem et

conantem plurima frustra,

totoque rictu hiantem, exertisque unguibus tentantem suprema, laceratus et ipse suffocabat nodis, dentibus asperis mordebat. Horribilis visu, quamquam uterque exanimus; at olim serpens ille immanis vixerat, tigris pariter vixerat; uterque atroci illa in pugna perierat, quippe ad opem tigridi ferendam horrendis accitus expergefactusque sibilis et rugitibus et ululatibus herus accesserat, et pithonem furens pugione ad mortem percusserat, nec tigridem tamen a morte servaverat. Pro utraque belua stans herus homericum duellum illud narrabat; ingrediebantur omnes; ingressus et ipse sum. Proh Superum atque hominum fidem! Latissime spatiabatur aula, et circum dispositae, non absurdo quidem ordine, per parietes capsae, armaria, valido vitro desuper communita, nonnulla etiam ferreis cratibus, serpentibus, hydris, colubris, chelydris, anguibus, cerastis, viperis, aspidibus, crotalis, omni denique specie serpentini generis plena. Cuique speciei, unicuique suum domicilium; nam ex his plerique ita atroces, ut inter se mutuis saevientes vulneribus saepius cum socio perire malint, quam in pace diu vivere simul. Lacus insuper tepens erat lacte ad dimidium undans, in quem ferrea forcipe viperae mittebantur; nigrae, horribiles adnatabant. Quatuor, postquam hae balneum nutrimentumque una susceperant, crotali submersi sunt...; narrabatque dominus unum ex hisce, nescio quo furore correptum, emersisse repente, exsiluisse, et stragem veneno immedicabili facturum fuisse, ni prudens custos quotidie veneno dentes execrabiles privasset. Ubi vero suis hi redditi locis fuerunt, immensi duo angues, Pitho maculosus alter, alter Serpens, quem Boam Constrictorem appellant, in lacteas illas delicias infusi sunt. Brevi tamen, et ubi capsae restitutus uterque propriae, per singula armaria visuri desuper a vitrea fenestra processimus, omnia et singula enunciantibus circa venena, mores, regiones unicuique idoneas, patrias, cibos, vitam, generationemque custodibus. Saperdae plures, qui mecum forte erant, casu enim comites acciderant, lamentabantur, et nos miseros, infe-

modata a visibilibus ad invisibilia, a corporalibus ad spiritualia, a temporalibus ad aeterna ». Haec relata voluimus ut gratias agamus quamplurimas iis, qui nobiscum laetati sunt propter ea, quae de Iesu symbolis nuperrime edidimus, praecipue qua de causa Christus in petra exhiberetur, in funiculo salutis, reliquisque symbolis prout recensuimus.

Ut propius vero nostra attingamus, symboli Ecclesiae sunt praecipui Sponsa ornata Viro suo, Navis, Ovile, Columba, Crux, iugis quatuor, iuxta singula brachia, conclusa, Mons. Insuper urbs quaedam, cui nomen Roma, vel Ierusalem subscribitur. Nec aliter aestimanda est vitis, cuius frondes quosdam globulos ritnali numero vel sex, vel septem, vel octo, offerunt, nisi tamen hae frondes botros ostendere potius videantur. Idem etiam significat Ager messibus flavens et aristarum dives, idem Palma, idem Area, et similia.

Ad Sponsam ornatam, et vel diademate insignem quod attinet, satis est illa indicare quae sexcenties in sacris libris habentur. Legimus enim in *Apocalypsi*: « Vidi Sanctam civitatem Ierusalem, novam, descendentem de caelo, ornatam sicut Sponsam Viro suo ». Legimus in psalmis Davidicis: « Adstitit regina a dextris tuis, in vestitu deaurato, circumdata varietate ». Legimus in cantico: « Una est columba mea, una est amica mea », et rursus « veni, sponsa mea, veni de Libano, coronaberis ». Immo propheticum epithalamium hoc integrum est de nuptiis Ecclesiae et Agni, et septem quodammodo divisum partibus, septem Ecclesiae militantis aetates significat, historico potius diceres quam prophetico sermone distributum, distinctum. Et ne sit dubii locus, narrabo me non semel, nec bis vidisse Sponsae huius imaginem praeferentis ante pectus Eucharistici Sacramenti thecam, modo in columbae speciem, modo in formam agni, modo alia figura relatam. Supervacaneum duco in hisce subsistere: Paulus enim Apostolus, ubi de matrimonio agit, admonet Sacramentum hoc esse magnum « in Christo, dico et in Ecclesia »; nec aliter iubet obedire suis viris Christianas uxores, nisi exemplo Christi et Ecclesiae: « Mulieres subditae sint viris suis sicut Ecclesia Christo ». Iubet autem viros complacere uxoribus· tamquam infirmiori vasculo parcentes; undenam? Exemplum caritatis proposuerat egregium, insuperabile, Christum scilicet, qui Sponsam sibi comparaverat sanguine suo, cui regnum fecerat aeternum, ineffabile. Et ne quis vir christianus de spe deiiceretur assequendi quae proponebantur imitanda, Christus ipse hortabatur: « Estote ergo perfecti, sicut Pater vester caelestis perfectus est ». Sublimia quidem haec taedet festinante calamo attingere, quae profecto diuturniori commento egerent, ut Symboli huius uberrimi singula enarrarentur mysteria.

Dicitur « Mons » Ecclesia, et hac imagine interdum pingitur, interdum caelatur, cui nunc insedit, quasi scopulo Fides, cuius nunc in vertice eminet crux, cui modo additur grex, cui modo adiunguntur aquarum fontes; nec interdum deest vel Pastor, vel Pontifex seu peregrinos ad ascendendum exhortans, seu pedo gregem ad montana compellens. Quaerisne quae fuerit causa symboli huius? In promptu et pulcherrima. Nonne lex e monte Sina, et « Dominus in Sina in Sancto »? Nonne praeter templum Domini aliquid in monte Sion? « Et de Sion, – propheta inquit, – exibit lex »! Nonne mons Tabor? Nonne mons Golgotha? Nonne mons Olivetum? Vides quot nomina montium, circa quos Deus gregem suum congregavit. Nec in valle templum, sed in monte posuit; nec in campo voluit, sed in excelsis. At ipsa Ecclesia prophetico sermone nuncupata mons est: « Et erit in novissimis diebus praeparatus mons domus Domini ». Quum igitur Ecclesia recte domus Dei dicatur, quia in ipsa habitat eucharistica specie, habitat dispensatione Sacramentorum, habitat praedicatione legis, habitat ostensione miraculorum, habitat afflatu Sancti Spiritus ne unquam erret a fide Petrus, fidei Magister, coetus omnis fidelium, corpus omnis militantis Ecclesiae Mons Dei est, ad quem appellantur externi, in quo nutriuntur fideles, ubi vox clamantis quotidie sonat: « Sitientes venite ad aquas », unde quotidie mittuntur praedicaturi Evangelium, docturi omnes gentes, baptizaturi omnes populos et omnes tribus et linguas ut adveniant ad domum Patris, et « fiat unum ovile et unus pastor »; « et omnis lingua confiteatur quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris ». Et ipsa Danielis prophetia de lapide illo, qui abscissus de monte sine ma-

---

24]

FABULAE SELECTAE FONTANII
A IOANNE BAPT. GIRAUD LATINE REDDITAE
PASSIM RETRACTATAE A FRANCISCO XAV. REUSS.

XCVIII. — Rheda et Musca.

Serpit per montem, sextili sole perusta,
Ardua, longa, rudis, pulverulenta via.
Per eam desudat triplex et anhelat equorum,
Agmen quibus trahitur rheda labore gravi.
Inde sibi primum iussi descendere, moxque
Matronae, monachi decrepitique senes.
Musca subit, quae robur equis animumque datura,
Huc illuc volitans, bombitat assidue.
Nunc hos, nunc illos ciet atque proboscide pungit;
Ponit in aurigae nare subinde pedem.
Increpat, hortatur, volat ante retroque, nec usquam,
Ardelio cum sit, stare quieta potest.
Strenuus haud aliter, dum fervet pugna, tribunus
Instat, Martis opus miles ut omnis agat.
Ire rotas ubi musca videt, sibi plaudit et a se
Haec fieri dicit, dictaque vera putat.
At queritur, nec quadrupedes bene viribus uti,
Nec bipedes: humeris cuncta ferenda suis.
Dum satagit, psalmos monachus de more susurrat:
Orandi tempus scilicet illud erat!
Femina voce melos tenui modulatur: anilis
Naenia nimirum tum recinenda fuit!
Cuilibet interea canit improba musca querelas
Usque suas, imâ quas et in aure sonat.
At iam montis apex apparet, et: – « Otia tandem –
Ardelio clamat – carpere, lassa, queo.
Huc ego, cornipedes, subvexi sedula currum;
Praemia iusta mihi reddite, cornipedes. »
Sunt homines qui nos moderari nostraque per fas
Perque nefas ardent: hos mea musca refert.
Nil his impigrius, nihil aptius; at nihil una,
Furcâ ni pellas, intolerabilius.

XCIX. — Mulier et Lactis olla.

Impositam capiti, turgente super pulvillo,
Ollam fert lactis Silvia, dona caprae.
Sandaliis hodie, ne quid remoretur euntem,
Utitur, atque levi nec fluitante toga.
Urbem laeta petit, digitisque micantibus una
Sarcinulae pretium computat omne suae.
Aes quasi iam teneat, certos impendit in usus:
Inde sibi decies comparat ova decem.
Ova tribus subdit gallinis, rite fovenda,
Quae totidem pullos, se vigilante, dabunt.
Nec labor ullus erit natos educere pullos;
Ipsius ante fores area iusta patet:
– « Demus – ait – pullos aliquos a vulpe vorari;
Sat tamen atque super, sus ut ematur, erit.
Hic modico noster pinguescet furfure porcus;
Non ita parvus enim, cum fuit emptus, erat.
Quem si vendidero, laridi sub mole gementem,
Implebo loculos aere sonante meos.
Quis vetet hinc vaccam coëmi, vitulumque, per herbas
Qui, me teste, novas ludat et exsiliat?
Exsilit, hoc dulci velut ebria Silvia visu;
Exsilit, inque solum candida lympha ruit.
Vacca, iuvence, triplex feturaque, susque valete!
Naufraga dic opibus, Silvia, triste Vale.
Rus repetit mulier, quae, ne sibi fuste maritus
Terga fricet, veniam voce dolente rogat.
Acta est de lepido iocularis fabula casu,
Silvia *cui nomen,* Lactis et Olla *datum.*
Quem non phantasiae vis fervida lusit, ut umbram,
Corpore pro solido, credulus arriperet?
Testes Picrocholos (1), *rex Pyrrhus, Silvia nostra;*
Testes qui sapiunt desipiuntque, viri.
Somnia quisque sibi, vigil, aurea fingit; amatque
Fallaci specie, sit modo grata, capi.
Tum meus est orbis, mea res est quidquid in orbe
Eminet: imperium, gloria, gaza, decor.
Ecce meos cadit ante pedes devictus Achilles;
Cedit Alexander Persica regna mihi;
Rex ego Deliciae, *Titus alter, nuncupor Orbis;*
Mille mihi gentes regia serta ferunt.
Ut tamen ad sensum redeo, per ficta vagatus,
Evigilo Davus, Davus ut ante fui.

(1) *Picrocholos* ille (quae vox graece hominem *amarae bilis* significat) a Francisco Rabelais in suo *Gargantua* inducitur uti expugnator arcium inexpugnabilium.

C. — Puella.

Sponsum quaerebat nimis ambitiosa puella
Procerum, iuvenem, frontis Apollineae,
Indole manquetum, generosum, cui neque gazae
Copia, nec lepidum deforet ingenium.
Ardentem, nec zelotypum cupiebat; at ecquis
Inter Adae natos, undique labe vacat?
Huic Fortuna favet: pulchellam ducere cives
Optant eximii; respuit illa viros:
– « His ego – conqueritur – nubam? Sapiuntne parentes,
Plenos qui naevis proposuere procos?
Namque soloecismis patet hic. simum gerit ille
Nasum; nec reliquis gratia maior inest. »
Spretis egregiis, sponsi venere gregales;
Hosque puella statim vertere terga iubet:
– « Num – clamat – grex iste suî me credit egentem?
Talibus haud egeo: sum mihi sola satis. »
Labitur interea tempus, succedit et anno
Annus; at heu! alii non subiere proci.
Cura subit, quae paulatim, ceu dira pruina,
Vastat florenti quidquid in ore nitet.
Nec cerussa tegit rugas: reparare vetusta
Tecta potes; vetulas non potes arte genas.
Tum posuit demum fastus annosa puella,
Fidum per speculum nubere iussa cito.
Vir gibbosus erat; quis crederet? hunc sibi legit
Sponsum, gibbosi laeta subire iugum.

(Ad proximum numerum).

PER ORBEM

Media orientis anni augurali sacra nocte, plenis poculis flavo nitescentibus mero me quoque fateor, lectores candidissimi, gratae fortunae libasse, omniaque tum mihi misero, tum vobis omnibus, humanitate, felicitate fausta prospera laeta omnia fuisse adprecatum. Iamque, nisi disperdant humana vota aquilones, innovato aevo maturabunt nova fata tum commentario maiorum lingua togato, tum sociis humanissimis, qui una, ut eumdem honorem sermoni latino restituant, conferunt opem.

At non regia mihi aula est, neque thesauri, quibus ea possim dona late dividere, quae tantam benevolentiam digno cumulent praemio. Hodie profecto invideo Russorum Caesari, qui non modo cuique sua ex gente nato strenas munificas elargitur, sed et aulicis omnibus asseclis, et scholariis ex imperiali comitatu foecundo penu sua dona addicit: armillae sunt aureae, torques, catenulae, annuli, quingentae denique nicotianarum fistularum capsulae, quas illi Diis immortalibus veluti gratas ex animo hostias, comburentes felici Caesaris vitae tamquam totidem sacrificuli thurificabunt. Invideo Eduardo Anglorum regi, quamquam is uxori carissimae ex quo primum duxit ad aram, nihil aliud quam odoratarum pulverum sive lympharum urceolos donat; sed addidit hoc anno pelliceam vestem rarissimis belluis detractam, et aureum monile gemmis rutilum et coruscum.

Belgarum, qui modo fauste sospes sicarii e manu evasit, Leopoldus rex Bruxellensibus manibus contexta mollia strata ad carissimos omnes mittit; Batavorum adfinium regina Vilhelma picta suis ipsis manibus linteola, vel sericos donat calceos; Iberiae rex belluas et aves rarissimas solet dono mittere; Turcarum imperator lignis odorantibus exstructas capsulas largitur cuppediariis cibis refertas, quas medias monili aureo plerumque condecorat. Huic proximus censendus sane Mechlemburgensis dux, qui artocreata ansurum epatibus crassa solet optimo consilio offerre. At primas iure maximo Graecorum rex Georgius obtinet, una cum Saxono socio, quippe qui gloriae avitae felicissimi regni non immemor, Bacchi munera, quae exquisitissima habet in caveis, eaque sive rubra sive flava, dulcia vel vel meracia, laetissimum novi anni auspicium una secum media nocte bibenda amicis tradit.

✤

Rem non persequar longius, etsi propitiam magis occasionem mihi, excubias agenti, fatum benigne ultro dederit videndi inter primos strenas aureas ab Austrorum Caesare eiusque Vindobonensibus civibus, nonagenario Leoni, ob emensum feliciter quintum Pontificatus lustrum, donatas. Est illa aurea moles satis magna, ligno insculpta ac suavissimam Boni Pastoris effigiem referens, qui suas oves ad ovile secum adducit. Aureum simulacrum marmoreo innititur solio ex africano marmore exculpto atque perpolito. Alterum vero simile, ad fundamentum appictum, binum aureum numisma offert, cuius in altera facie ipsius Pontificis expressa ad unguem rutilat imago, in altera vero Vaticani tholi moles aeterna cornscat.

✤

Si modo iuvet e regalibus donis ad humiliora descendere, enarrem vobis, lectores, quot scribenti mihi insonent horrendo strepitu tubae, buccinae, cornua, tibiae, conchae, additaque his tympanorum ferreas bombus cymbalorumque, quos percutiunt numquam fracti viribus totam per noctem adulescentes, non ex plebe tantum, sed etiam equestribus nati ordinibus, qui Urbis vias fragore hoc novo quotannis collustrant, quoadusque ea in caelis illucescat dies, quae ad natum Redemptorem post coruscam stellae comam magos reges adorantes adducat. Hoc namque more, maiorum illas frequentissimas ferias, choreas, bacchanalia servasse memoria quadam ultimi nepotes creduntur, dum pueri gravi e somno excitati aures per tenebras obtendunt, ut audiant forte, num aliquis spiritus, benignus ille quidem et munificus, per fenestras domum ingrediatur, munuscula, dulciaria, bellaria, omnia denique gratissima primae aetati allaturus. Hac fide memoria puerorum nostrorum colit ad vagientem divinum puerum dona regalia oblata, thus, aurum myrrham.

✤

Quoniam vero funesta repetere numquam mihi parcunt fata, plenaque luctus etiam laetissimis hisce diebus effluit vita, referre aliquid minus gratum cogor et hodie. Atque succurrit id menti praesertim post perlectas solemnissimas illas ferias per Indorum plagas celebratas a Curzon, optimate illo regiis vicibus fungente, cum, anno ineunte, regem novum Eduardum subditis regulis pompa maxima coram conclamavit. Iuvenis exitium memorandum dico, qui ut Indicae religioni obsequeretur, atque ritibus illis infernis morem gereret mortem sibi conscivit. Iamdiu quidem infelicissimus ille occultis disciplinis atque tenebricosis mentem studiumque contulerat. Lutetiae vivens, ubi facile insana multa aggrediuntur cives, ille quoque in officinam miraculorum suam converterat domum, atque longos ibi dies traducens cum mortuorum spiritibus ut colloqueretur conabatur. Cum tandem ad trigesimum supra tertium annum pervenisset, brevi se morte mulctare constituit, quam somni persimilem Indici incantatores assumunt. Constructa super lectulum machina ut immobile corpus sibi constringeret, urceolum in pariete super caput appendit, unde in os sibi iacenti guttatim chlorophormii lympha distillaret. Corpus balsamo illitum a corruptione quasi loricatum defendit; mox epistula nunciavit ad amicum ut post decennium ad sese expergiscendum veniret. Ille contra, perlecta re, amentia ductum persentiens amicum, cucurrit statim; at iam venenatae lymphae pariterque immobilis rigoris ea vis fuerat, ut morte quidem, sed perpetua, sed aeterna miserum investigatorem interfecisset.

Haec dedaleis ausibus anni exordium comparavit; haec sapientia amens laboris fructum maturavit.

VIATOR.

LIBRI RECENS DONO ACCEPTI.

ALFIO INCONTRO professore di lettere italiane e latine. **Nuovissimo metodo teorico-pratico per apprendere la lingua latina.** Volume I. Grammatica elementare. — Aug. Taurinorum edid. Carolus Clausen, MDCCCIII.

IOANNES VALLARINUS. **De Caii Crispi Sallustii archaica et vulgari scribendi ratione.** — Romae, e Coop. Polygraphica Editrice, MDCCCII.

P. CESARE A. DE CARA S. I. **Di alcuni criterii incerti nella paletnologia, archeologia e storia antica. La scoperta delle tombe nel Foro romano e il criterio cronologico.** — Romae, apud comm. *La Civiltà Cattolica*, MDCCCIII.

licesque Italicas conclamabant regiones, quod talibus carerent habitatoribus, insigni bestiarum huiusmodi varietate privatae; ego gratias alto corde agere contra providenti Deo, qui italicam regionem hac peste, hac pernicie, hisce malis carere voluisset, horumque expertem fecisset, et immunem servaret adhuc.

(Ad proximum numerum).

P. Alexis.

ANNALES.

Chamberlainii iter in Africam — Mauritana seditio — Venezuelanum discrimen — Lamsdorfii administri iter — In Somalos expeditio.

Quae exacto abhinc anno summo stupore omnes perculissent, ea contigisse re vidimus impossibilia pene, atque absurda. Chamberlainius per ultimas Africae oras ubique ab ovante turba quasi liberator et servator patriae vindexque regni excipitur, in quem antea tanta odia tantique livores deferbuerant. Durban cum portum ille appulsus, uxore comitante, descendit in litus, plaudunt circum multitudine densa cives. Salutantibus responsurus obtestatus est ille ad pacem nectendam firmius atque roborandam omni ope sese venisse; venisse quoque ut Britannicae gentis amicitiam optimam assereret, ut inter utrumque genus, Batavum et Anglicum, plenam concordiam foveret, ut odia quae hactenus utraque ex parte bellum concitarunt radicitus tolleret, ut pacis regnum instauraret, commerciaque restitueret et artes. Deinde lustrare civitates omnes et urbes tum Anglicam per coloniam, tum per Batavicae gentis litora instituit, quae ascensuum novorum pignus utrique populo fierent. Haec, si modo non ut opportunitati serviant, sed si ex animo veraciter dicta fuerint, sicut ineuntis anni faustissima vota auspicamur optime.

*

Mauritanici quoque minaces eventus unde iamiam perturbatam nostrarum gentium concordiam credidimus, flexa paulatim in melius fortuna pessimis praesagiis longe meliores sunt facti. Attamen perduellium copias, fusis Imperatoris militibus, Fez usque urbis capitis ad moenia processisse certum est. Incertum tamen de Imperatoris fratre nuncium, enarrantibus aliis ipsum in pugna necatum, aliis victorem contra perduellem exercitum ipsum moderari, aliis adserentibus unam spem mauritano regi in tanto discrimine superesse, ut a fratre contra perduellem auxilia acciperet.

Trepidantibus tum nostris gentibus atque ad invicem sese aemulantibus ne quis forte populus potissimam sibi utilitatem ex imperii ruina lucretur, tum Lutetiae, tum Londini, maxime Madriti habita summorum magistratuum multa colloquia sunt, resque ita dispositae, ut peregrinorum tutelae, qui regnum incolunt, provideatur, et paci simul et Europae concordiae. Nihilominus bellica navigia designata et legiones quae, praesertim ab Hispanico litore in adversam forte terram descenderent, et Ceutam urbem et Ibericam coloniam tuerentur. Iberis immo tradebant curam fuisse relictam, si forte res imperii funditus everteretur, de restituenda concordia et ordine civili. Id tamen haud necessarium fuit, conversa sensim in melius fortuna: quia nunciatum est perduellium cohortes, sive ob denegatum sibi vel coarctatum ius agri vastandi, sive ob metum Imperatoris, coram urbe capite adductas, in desertionem huc vel illuc plurimas aufugisse. Vicissim a dissitis provinciis auxilia equitum peditumque ad regem missa, et nutantem thronum hisce praesidiis firmatum. Interea naves Anglicae, Gallicae atque Ibericae litore coram Mauritano anchoris innixae stetere paratae ad eventus.

*

De Venezuelana contentione, acquiescente ipso praeside Cypriano Castro, arbitrium est ad Hagensem coetum delatum. Interea tamen Germanorum pariter atque Anglorum naves La-Guayra et Cabello portus obsident, circumque mare perlustrant, omniaque navigia, quae petere litus contendant, vel commeatibus, vel bellicis onusta mercibus, captiva secum ducunt et expoliant. Inde nunciant praesidem contra minitatum esse, se Anglorum sive Germanorum incolarum bona omnia usurpaturum atque fisco addicturum statim ac ob obsidionem diuturnam commeatibus se suosque deficere viderit. Iamque carbonis potissime urget egestas, ita ut machinae omnes passim, deficiente vi motiva, a labore cessaverint, brevique, eae quoque unde nocturna electrica illustratio gignitur, destituto spiritu quiescent, et cives tenebris obvolventur. Quinimmo, cum iudicialis ritus Hagensi tribunali proprius satis tardus agnoscatur, haud cito quidem contentionem sublatam audiemus.

*

De periculis quae in nostram pacem domi insurgere creduntur e seditionibus Macedonum Lamsdorfius, Russus ille exterarum rerum supremus curator habuisse colloquia cum Goluchowskio Austrorum magistratu dicitur, atque cum ipso Austrorum Imperatore. Iis colloquiis sperare iuvat ea ad rem fuisse statuta remedia, quae renovatas continenter seditoines coerceant, quaeque periculum longius abigant, de contentione illa excitanda et aemulatione, quae undique circa Turcarum regni oras in gentibus latet. Quoniam vero rem propius attinet, id memorandum quoque est, ad instructum novissime ab Anglis bellum in Somalicum barbarum falsum prophetam, Menelikium quoque regem Abyssinorum arma esse conlaturum, iamque Anglos tribunos profectos esse ut nigritas milites tutiori via deducant. Italis inter haec, dum per eorum ad Zeila sinum arma et equos Angli deducunt ad bellum, Tripolitanum litus, quasi praedam et praemium, ex Turcarum hereditate non sine adulatione despondent.

Poplicola.

PUBLICI PER ORBEM COETUS

LEGIBUS FERENDIS.

In Anglia post innovatam legem de publicis ludis, regalesque litteras perlectas feriae municipum coeptae.

In Germania post ratas certas regulas ad libertatem et arbitrium disceptationum coercenda, de re vectigali novam rogationem a Kardoff oratore latam municipum legati suffragiis approbarunt.

In Graecia regali oratione inauguratus novus legatorum conventus est, in quo praesertim commendatum oratoribus populi ut publicam pecuniam non sine iudicio maturo erogent.

In Hungaria de re vectigali et commerciali habita pariter disceptatio, urgente praesertim Kossuthio, ut iura agricolarum ac vinifera commercia administri tuerentur praecipue ab Italorum aemulatione; cui interroganti satis fuse Colomanius Szellius respondit sese sperare fore ut de commerciis foedus feliciter atque optime cum Italis renovetur.

In Italia de re commerciali, cum gentibus praesertim triplici foedere vicissim iunctis componenda, Prinettius, rerum ad exteros summus curator, orationem habuit, ita ut nimios metus atque anxietates legatorum nostris commerciis timentes satis sedaret.

In Rumenia qui aerario praeest Carp administer fusam orationem dixit, ut summam expensarum a se praenotatam ratam patres haberent quod reapse summis suffragiis est consecutus.

Scriba.

AENIGMATA

I.

Ardeo candescens: digitis me tangere noli!
Sumere si me vis, forcipis utere ope!
Inseritur mihi vocalis? Me fervidus aestus
Illico destituit, iam rigeoque gelu.

II.

Multiplicare veto. Mihi litterulam adde: parentem
Thyrsigeri Bacchi cernere fas tibi erit.

Fr. Palata.

Ex sociis, qui utriusque aenigmatis interpretationem ad commentarii moderatorem miserint intra duos menses, unus, sortitus, gratis accipiet MINUCII FELICIS opus, quod inscribitur:

Octavius.

Aenigmata an. V, n. XXII proposita his respondent:

1) Colu-mna; 2) Plaga.

Ea rite soluta miserunt:

Ad. Huza, *Grybovia*. — D. Le Provost, *Briocen*. — A. Mesek, *Travnick*. — Aem. Gschwind S. P., *Pragae*. — Guil. Schenz, *Ratisbona*. — Rich. Malotta, *Brzozów*. — C. Tranchese S. I, *Neapoli*. — Alois. Battisti, *Maraula*. — Bibliotheca Seminarii Monregalensis. — Georg. Maurer, *Bonna*. — M. Vidal, *Palma in insula Maiorica*. — V. Hertel, *Mendhusio*. — Am. Robert, *Marieville in Canada*. — Ad. Skrzypkowski; St. Lawinski, *Swinice*. — C. Perazzi, *Mangalore in Indis*. — Ios. Walter, *Neo Eboraco*. — Eug. Burg, *Argentorato*. — F. Arnori, *Mediolano* — B. Kansen, *Torah*. — Collegium Scholarum Piarum *Stellae*. — Car. Stegmüller, *Sabaria*. — Alois. Cappelli, *Senis*.

Sortitus est praemium

Amedeus Robert,

ad quem missum est opus, cui titulus:

Th. Vallauri
De re epigraphica.

Sponsor: Ioannes Baptista Ciampi, iurisperitus.

Romae — Ex officina *Pacis* Phil. Cuggiani.